

Nr 149.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning till skatte av lägenheterna Gungsebro med Moholm nr 1, Hässlefallet nr 1 och Hassledalsängen nr 1 i Finne-rödja socken av Skaraborgs län; given Stockholms slott den 6 mars 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet:

I skrivelse den 17 augusti 1931 har *domänstyrelsen* hemställt om Kungl. Maj:ts godkännande av ett mellan styrelsen och Laxå bruks aktiebolag ingånget avtal av följande lydelse, undertecknat av bolaget den 22 december 1930 och av styrelsen den 2 februari 1931:

»Mellan Kungl. Domänstyrelsen, å kronans vägnar, samt Laxå Bruks Aktiebolag har följande avtal träffats rörande reglering av parternas fastighetsförhållanden i Finnerödja socken av Skaraborgs län.

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 149.

- 1) Bolaget överlåter härmed till Kronan $\frac{2}{80}$ mantal Finneskog nr 1, den del av Finnerödja nr 3, en kvarntomt, som vid en den 17 november 1923 fastställd ägostyckning betecknats såsom $\frac{1}{4}$ -del och åsatts jordregisternummer 3³, lägenheten Tjuvstigs- eller Tifvermanskärr nr 1 samt den del av lägenheten Brinkens hage, som ligger öster om västra stambanan.
- 2) Kronan avstår å andra sidan härmed från alla anspråk på andel i soldattorpet Lund.
- 3) Kungl. Domänstyrelsen förklarar sig icke hava något att erinra mot att Brinkens hage i jordeboken blir redovisad såsom särskild fastighet samt att lägenheterna Gungsebro med Moholm, Hässlefallet och Hassledalsängen bliva i jordeboken omförda från krono till skatte.
- 4) Parterna bekräfta, att kronans fastighetsinnehav utgör ett komplex inom bestämda gränser samt att bolagets innehav omfattar de till kronan ej försålda fastigheterna, som tidigare hävdats av det äldre Laxåbolaget.
- 5) Slutligen förbinder sig Styrelsen och Bolaget att tillsammans söka ordna de jordeförhållanden, beträffande vilka framdeles behov av reglering kan yppas, på sådant sätt, att kontrahenternas innehav kommer att motsvaras av lagfartsförhållandena».

I memorial den 29 januari 1931 hade *domänfiskalen* tillstyrkt antagande av det av bolaget redan undertecknade avtalsförslaget och därvid anført, bland annat, följande:

Genom köpeavhandling den 31 december 1892 försålde Aktiebolaget Bofors-Gullspång till Kungl. Maj:t och kronan av Skagersholms bruks egendom dels vissa uppräknade hemman och dels de delar av vissa angivna hemman, »vilka falla inom den gräns, som med svartgrå kantfärg finnes utmärkt på en åren 1889—1890 av extra jägmästaren J. R. Hultin uppgjord karta över skogs- och hagmarken till Skagersholm med underlydande». Å förevarande fastigheter beviljades kronan lagfart den 16 januari 1893.

Genom dels vissa förbiseenden vid köpets avslutande och dels vissa felaktigheter vid en av länsstyrelsen i Skaraborgs län den 1 oktober 1894 fastställd mantalssättning har numera uppstått ovisshet i fråga om de i köpet ingående fastigheterna.

Genom brev den 10 maj 1901 har Kungl. Maj:t medgivit, att å Skagersholms kronopark finge, efter i vederbörlig ordning verkställd avsöndring, åt enskilda med äganderätt upplåtas tomtplatser, vilka å en av jägmästaren Gust. Barthelson år 1889 uppgjord plankarta över dessa tomtplatser betecknats med nr 1—9.

Dessa nio tomter hava i enlighet härmed blivit försålda. Samtliga tomterna synas enligt vad utredningen givit vid handen vara belägna å $\frac{1}{40}$ mantal Finneskog nr 1 litt B.

Sistnämnda hemman finnes väl i köpehandlingarna 1892 icke särskilt angivet, men synes till en del falla inom det område, som avsågs att försäljas till kronan.

Då den kronan meddelade lagfarten icke tydligen omfattar nämnda hemman, hava vissa tomtköpare vägrats lagfart å sina tomter. Dessa personer hava gjort hänvändelse till domänstyrelsen att genom ordnande av styrelsens

egen lagfart å hemmanet bereda dem möjlighet att även erhålla lagfart å sina tomter.

Den 4 december 1924 har styrelsen uppdragit åt mig att förhandla med Laxå bruks aktiebolag, vilket förvärvat intilliggande fastigheter i Finnerödja socken, angående bättre rätt till vissa delar av $\frac{1}{16}$ mantal Finneskog nr 1 och lägenheten Finnerödja nr 3, en kvarntomt, i nämnda socken.

Med anledning härav har jag trätt i underhandling med bolaget, därvid en allmän reglering av kronans och bolagets sins emellan tvistiga jordförhållanden ansetts böra äga rum.

Underhandlingarna hava resulterat i ett förslag till avtal mellan kronan och bolaget rörande dessa jordförhållanden.

Avtalet innebär reellt sett icke någon fastighetsöverlåtelse från någon sida utan avser allenast att rätta till det vid 1892 års köp begångna felet.

Det torde knappast vara tvivel underkastat att icke det resultat, som nu skulle uppnås med detta avtal, även kunde vinnas genom en rättegång.

De medgivanden kronan skulle komma att göra beträffande medverkan att ordna parternas jordförhållanden torde i lika mån anses vara av intresse för kronan.

På grund av avtalet beviljade därefter häradsrätten i Vadsbo norra tingslag den 10 mars 1931 lagfart för Kungl. Maj:t och kronan å $\frac{1}{40}$ mantal Finneskog nr 1 (1⁸), $\frac{1}{4}$ av fräselägenheten Finnerydja nr 3 (3⁸) samt kronoskatte-lägenheten Tjuvstigs- eller Tivermanskärr nr 1 (1¹), varemot ansökan om lagfart å andel av lägenheten »Brinkens hage» av anförda skäl förklarades vilande.

Sedan Kungl. Maj:t den 14 september 1931 infordrat kammarkollegiets utlåtande i ärendet, har Laxå bruks aktiebolag till kollegiet inkommit med åtskillig utredning rörande de i avtalet omförmälda fastigheterna. Av dessa handlingar ävensom av den inom kammarkollegium förebragta utredningen må följande anföras.

Samtliga de i tredje punkten av avtalet omförmälda lägenheter, vilkas omförande från krono till skatte ifrågasatts, redovisas i gällande jordebok såsom jordlägenheter bland kronoegendomar under enskild disposition. Enligt jordregistret hava lägenheterna följande ägovidd, nämligen Gungsebro med Moholm nr 1 (1¹) 18.8912 hektar, därav 7.5026 hektar inrösningsjord och återstoden impediment, Hässlefallet nr 1 (1¹) 21.3349 hektar, därav 6.8031 hektar inrösningsjord och återstoden avrösningsjord, samt Hassledalsängen nr 1 (1¹) 9.3177 hektar, därav 3.3368 hektar inrösningsjord och återstoden avrösningsjord.

Beträffande lägenheternas tillkomst har från kammarkollegiets arkiv meddelats bland annat följande:

Gungsebro nr 1 med Moholm är liksom de två andra kronojordlägenheter-na beläget på de skogstrakter av kronoallmanningen Tiveden, som under senare hälften av 1600-talet tilldelades Stora Lassåna och Lilla Lassåna eller Laxå bruk.

Vid en den 2 juni 1821 hållen undersökning angående hemman och lägenheter å de Lilla Lassåna bruk tilldelade rekognitionsskogar i Finnerödja socken uppgavs angående torpen Gungsebro och Moholm, att de voro upptagna av Lilla Lassåna bruksägare på rekognitionsskogen och nyttjades under bruket. De skattlades den 26 augusti 1823, då de beskrevos som två

torp under Lilla Lassåna bruk på den s. k. Vestansjökilen av kronoallmänningen Tiveden.

Av skattläggningsinstrumentet inhämtas, att sedan skogstrakten Vestansjökilen genom Kungl. Maj:ts dom den 13 mars 1822 upplåtits till begagnande åt Göta kanalbolag, yrkade Laxå bruksägare, som ansåge sig hava äganderätt till förevarande torp, att dessa måtte skattläggas till $\frac{1}{8}$ mantal samt tilldelas nödigt skogsanslag. Genom utslag den 6 september 1822 yttrade Konungens befallningshavande att, som ifrågavarande extra roterade lägenheter, likmätigt 176 § i 1774 års jordrannsaktionsprotokoll blivit beviljade att i jordeboken införas, såsom lydande under Lilla Lassåna bruk, så ansåge Konungens befallningshavande den sedermera till Göta kanalbolag skedda upplåtelsen av Vestansjökilen icke äga någon inflytelse på brukets rättighet att även därefter gagna besittningsrätten till berörda lägenhet, vilken borde anses i likhet med sådana intäkter å kronoskog, vilka till sin början utan tillåtelse tillkommit, men till bibehållande varav tillstånd sedermera blivit meddelat. På grund härav förordnade Konungens befallningshavande, att skattläggning skulle verkställas, varemot yrkandet om skogsanslag avslogs. Vid den sedermera förrättade skattläggningen ansågs emellertid, att något hemmantal icke kunde åsättas lägenheten, men genom utslag den 25 september 1826 fastställde kammarkollegiet lägenheten till $\frac{1}{8}$ mantal. Häröver besvårade sig ägaren av Laxå bruk och genom nådigt beslut den 1 augusti 1827 förklarade Kungl. Maj:t, att lägenheten i anseende till dess svaga beskaffenhet icke kunde draga mantal, varför den finge såsom särskild lägenhet utan mantal stå och svara för viss närmare angiven ränta.

Konungens befallningshavandes ovannämnda utslag, varigenom framställt yrkande om skogsanslag för Gungsebro och Moholm avslagits, överklagades av ägaren till Laxå bruk, vilken i besvären återopade, bland annat, Kungl. Maj:ts nådiga brev den 14 mars 1815, varigenom skogstrakten Vestansjökilen upplåtits till Göta kanalbolag, med villkor att nödigt skogsanslag därifrån skulle tilldelas de å samma skogstrakt med vederbörligt tillstånd tillkomna hemman. Genom utslag den 25 september 1826 fastställde kammarkollegiet Konungens befallningshavandes utslag i överklagade delen och efter fullföljda besvär yttrade Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 1 augusti 1827, att som ifrågavarande torp redan på 1760-talet blivit av bruksägaren uppodlat under en tid, då Vestansjökilen, varå det vore anlagt, ansågs tillhöra Laxå bruks rekognitionsskog och under bruket begagnades samt samma torp vid 1774 års jordrannsaktion blivit i jordeboken såsom lydande under Laxå bruk införd och under år 1811 extra roterat, alltså fann Kungl. Maj:t, att lägenheten borde anses såsom lagligen tillkommen samt sålunda vara berättigad att å nämnda skog erhålla skogsanslag för sitt behov.

På grund av detta beslut utbröts vid en den 23 oktober 1832 hållen för rättning de andelar av Vestansjökilen, som ansågs tillkomma Gungsebro med Moholm.

Fastigheten synes hava fått rågångarna genom skiftesförrättningar å angränsande hemman fullt bestämda.

Hässelallet nr 1, en utjord, är enligt anteckning i 1825 års jordebok »beläget på rekognitionsskogen och lyder under Ramsnäs, som arbetstorp efter 1707 års jordrannsaktionsprotokoll».

Lägenheten, som i handlingarna jämväl benämnes Hassleallet, beviljades av Konungens befallningshavande den 18 oktober 1715 och skattlades den 15 juli 1795 till $\frac{1}{16}$ mantal. På grund av vad vid nämnda skattläggning förevarit, instämde ägaren till Ramsnäs skattesäteri Kungl. Maj:t och kronan

till Vadsbo häradsrätt med yrkande, att nämnda skattläggning å lägenheten, som vore belägen på Ramsnäs ägor, måtte upphävas och Ramsnäs ägare bibehållas vid lägenheten utan att för samma lägenhet betungas med särskild eller annan skatt än den som blivit säteriet ålagt. Genom utslag den 7 september 1802, som fastställts genom Göta hovrätts laga kraftvunna dom den 12 juni 1812, förklarade häradsrätten att de 7 tunnland av ägor, som voro upptagna å en av lantmätaren Mårten Bosell år 1719 över Hasslefallat upprättad karta, och vilka då utgjorde lägenhetens hela ägorymd, tillhörde Kungl. Maj:t och kronan, men att alla övriga ägor om tillhoppa 31 tunnland 21 kappland, som år 1781 brukades till lägenheten och voro upptagna på en av lantmätaren M. Tidén samma år upprättad karta, tillhörde Ramsnäs, utom vad å Laxå bruks rekognitionsskog vore beläget.

Sedan skattläggning å nämnda 7 tunnland förrättats den 23 augusti 1814, förordnade kammarkollegiet genom beslut den 23 augusti 1815 att den år 1795 förrättade skattläggningen skulle till all kraft och verkan anses förfallen samt åsatte lägenheten såsom en utjord den i 1825 års jordebok redovisade räntan.

Den i jordeboken såsom Hasslefallat nr 1 redovisade utjorden utgöres alltså av ovannämnda fastighet om 7 tunnland.

I beskrivningen till ekonomiska kartverket redovisas utjorden med en areal av 21.9 hektar, vilket utgör 44 tunnland 11 kappland. Härav synes framgå att även det område, som ansågs tillhöra Ramsnäs säteri, felaktigt blivit medräknat.

Hassledalsängen nr 1.

I gällande jordebok redovisas bland kronoegendomar under enskild disposition, jordlägenheter, dels Hassledalsängen nr 1, en äng med åsatt ränta och med anteckning, att dess nuvarande namn fastställts av kammarkollegiet den 1 augusti 1860 samt att den förut hetat »Hassledalen till Lilla Lassåna», dels ock Hassledalsängen nr 2, ett torp, likaledes med åsatt ränta och anteckning att den förut hetat »Hassledalen och Sandbäckefallet till Stora Lassåna».

I 1825 års och tidigare jordeböcker redovisas Hassledalen med nr 4 och Sandbäckefallet med nr 6 samt med gemensam anteckning, att de införts efter 1755 års jordrannsaktionsprotokoll och belägna på Stora Lassåna rekognitionsskog. Berörda protokoll förmåler i nu förevarande avseende: »Tvänne torp skola vara upodlade på recognitionsskogen, Rotebäcken och Hassledalen, hvilka nyttias under Stora Lassåna. Böra afmätas, instenas och skattläggas eller ock utrifwas».

Å en år 1757 upprättad karta över Hassledalen finnes följande anteckning »Nyhemmanet Hassledalen kallat, på rekognitionsskogen Stora Tiveden uptagit och försvaras under Lilla Lassåna bruk, är till följe af landshöfdingens befallning den 27 juli 1756 blifvit för skattläggning på charta aftagit. Detta hemman är till husen raserat och nu brukas till höslog under Lilla Lassåna bruk af smederna».

Fråga om skattläggning å Hassledalsängen hade vid ett flertal tillfällen varit på tal och genom utslag den 20 juli 1759 förordnade landshövdingen i Skaraborgs län, att såvida Lassåna bruksägare ville bibehålla förevarande på brukets rekognitionsskog belägna torp, borde detsamma skattläggas. Någon skattläggning kom trots detta icke till stånd.

För reglering av de rekognitionsskogar, som blivit tilldelade Stora Lassåna bruk och Lilla Lassåna eller Laxå bruk, förrättades bergmästarundersökning åren 1811 och 1812 samt 1823. Vid den sistnämnda förrättningen upplystes, bland annat, följande: »På Västgötatrakten har Stora Lassåna en

inhägnad, kallad Hässledalsängen, som tillika med en dylik intillgränsande på Laxå bruks Nyborgstrakt utgjorde vid 1812 års förrättning ett torp helt tillhörande Laxå, men ej blifvit då upptagit å skogstilldelningstabellen; äskandes nu å båda brukens sida, af hvilka hvardera genom sedermera verkställt jordabyte innehar den del af hela Hässledalsängen, som är belägen på sin rekognitionstrakt, behörigt skogsanslag, hvilket godkändes och antogs till 10 tunnland å hvardera».

De genom berörda bergmästareundersökningar föreslagna skogsavräknningar fastställdes av kammar- och bergskollegierna genom utslag den 19 maj 1824.

Särskilda skattläggningar å Lassåna bruks rekognitionsskogar ägde rum år 1824. Sedan vid granskning inom kammarkollegiet av skattläggningssinstrumenten anmärkts, att vissa lägenheter, bland andra Hässledalsängen, uteslutits från skattläggningarna, meddelade vederbörande skattläggningssmän beträffande förevarande lägenhet, att densamma »är en tillhörighet under Lilla Lassåna eller Laxå hemman enligt en öfver berörda hemman år 1788 upprättad och år 1793 fastställd karta, hvarå denna äng skall vara upptagen och beskrifven; varandes densamma till följd af träffad öfverenskommelse den 20 september 1816 emellan Stora och Lilla Lassåna bruksägare från den sistnämnde mot vederlag lämnad i utbyte till Stora Lassåna bruk, hvars ägare protesterat mot vidare skattläggning; anseende skattläggningssmännen på grund däraf att berörde karta utmärker äganderätten, någon hvidare åtgärd med lägenheten öfverflödig».

Emellertid uppmärksammades inom kammarkollegiet att en del av de skogsanslag, som genom förberörda utslag den 19 maj 1824 tilldelats vissa hemman och lägenheter, icke blifvit i vederbörlig ordning skattlagda. Sedan Konungens befallningshavande i Skaraborgs län anmodats att verkställa utredning i ärendet förklarade nämnda myndighet genom utslag den 30 december 1848, beträffande Hassledalsängen, att det måste anses styrkt att det skogsanslag om tillhoppa 20 tunnland, som lägenheten erhållit, ingått bland den areal av Stora Lassåna bruks rekognitionsskog, varå skattläggning förrättats år 1838, varför någon vidare skattläggning å samma mark icke kunde äga rum. Över detta utslag besvårade sig kammaradvokatfiskalsämbetet och genom utslag den 7 oktober 1850, som synes icke hava överklagats, förordnade kammarkollegiet, som fann lägenheten fortfarande vara oskattlagd och uppgiften att lägenhetens skogsanslag ingått i 1838 års skattläggning vara felaktig, att vid den skattläggning, som å lägenheten borde verkställas till fullgörande av landshövdingens utslag den 20 juli 1759, borde jämväl tagas i beräkning ifrågavarande skogsanslag.

Skattläggning verkställdes å lägenheten den 29 juli 1852 och fastställdes med viss ändring av kammarkollegiet den 20 december nämnda år. Därvid uppgavs att Lilla Lassåna eller Laxå bruk innehade 19 tunnland 16 kappland av lägenhetens område samt Stora Lassåna 14 tunnland 20 $\frac{8}{10}$ kappland.

Den till Laxå bruk hörande delen har sedermera i jordeboken upptagits under benämningen Hassledalsängen nr 1 och den återstående till Stora Lassåna bruk hörande delen som Hassledalsängen nr 2.

Av handlingarna inhämtas vidare, att enligt ett den 12 september 1872 dagtecknat köpebrev bruksägaren Wiktor Cassel och hans hustru Augusta Cassel, född Strokirk, till Laxå Bruks Aktiebolag försålt Laxå bruks- och lantegendom med därunder lydande, uppräknade hemman och lägenheter, bland dem inom Finnerödja socken »skattlagda Torpen Gungsebron och Mo-

holm, Hässlefallet och Hässledalsängen», samt att ansökan om lagfart för bolaget å nämnda lägenheter avslagits av vederbörande häradsrätt, enär lägenheterna endast innehades under åborätt och följaktligen icke kunde bliva föremål för lagfart.

Besittningsrätten till lägenheterna torde — ehuru så ej uttryckligen angivits — ha innefattats i de överlåtelse, som sedermera ägt rum beträffande Laxå bruksegendom. Sedan det äldre Laxå Bruks Aktiebolag år 1917 trätt i likvidation under namnet Aktiebolaget Laxåverken, förvärvades dess tillgångar samma år av Wargöns Aktiebolag. Sistnämnda bolag ändrade år 1925 sin firma till Hellefors Bruks Aktiebolag, varefter detta bolag på grund av köpekontrakt den 20 juni 1925 och överlåtelsehandling den 20 augusti 1926 å det nybildade Laxå bruks aktiebolag såsom tillskott vid dess bildande överlät bland annat all sin i Finnerödja socken belägna fasta egendom.

Laxå bruks aktiebolag har i ärendet framhållit, att ifrågavarande tre lägenheter hävdats av bolaget och dess fångesmän sedan uråldriga tider och att det tydligen berott på rent missförstånd, att skatteköp av lägenheterna ej kommit till stånd i samband med förut skedda skatteköp, varjämte bolaget upplyst, att lägenheten Gungsebro med Moholm användes såsom skogsvaktarboställe och de båda andra lägenheterna vore utarrenderade till skogsarbetare.

Genom beslut den 28 november 1934 har *länsstyrelsen i Skaraborgs län* i anledning av bolagets begäran om inrymning i åbo- och besittningsrätten till kronolägenheterna Gungsebro med Moholm nr 1, Hässlefallet nr 1 och Hassledalsängen nr 1, samtliga i Finnerödja socken — i betraktande därav, att bolagets åtkomst blivit styrkt, att den gjorda ansökningen blivit kungjord inom häradet och laga ståndstiden förflutit, utan att något klander emot den begärda inrymningen hos länsstyrelsen anförts, samt att hinder i övrigt mot bifall till framställningen icke försports — med stöd av kungl. brevet den 5 och kammarkollegii kungörelse den 29 februari 1808 antagit bolaget till ständig åbo å förenämnda tre kronolägenheter.

Enligt ett av bolaget till länsstyrelsen ingivet intyg av en nämndeman och en skiftesgodman uppskattades av dem lägenheternas värde till följande belopp, nämligen 4,546 kronor för Gungsebro med Moholm, därav för skogsmark och växande skog 2,467 kronor, 3,430 kronor för Hässlefallet, därav 730 kronor för skogsmark och växande skog, och 702 kronor för Hassledalsängen nr 1, hela beloppet för skogsmark, impediment och växande skog.

Kammarkollegiet har i avgivet yttrande tillstyrkt godkännande av det mellan domänstyrelsen och Laxå bruks aktiebolag träffade avtalet, därvid kollegiet i frågan om omföring i jordeboken av förevarande tre lägenheter särskilt anfört följande:

Redan i skrivelse till domänstyrelsen har kollegiet framhållit, att kronans äganderätt till dessa lägenheter syntes sakna så gott som varje innehåll, och att kollegiet i sak icke hade något att erinra mot skatteomföring. En omföring till skatte synes emellertid icke kunna verkställas utan föregånget

skatteköp. Enligt för kollegiet tillgängliga uppgifter uppgå skatteköpeskilningarna till, för Gungsebro med Moholm 7 kronor 38 öre, för Hässlefallet 1 krona 85 öre och för Hassledalsången 4 kronor 10 öre eller tillhoppa 13 kronor 33 öre, varjämte tillkommer avgift till Vadstena krigsmanshuskassa om tillhoppa 80 öre. På grund av önskvärdheten för kronan av avtalets genomförande och då bolaget redan före inrymningen i åborätten till lägenheterna torde innehåft desamma med ständig nyttjanderätt, synes avtalet i denna del böra på angivet sätt godkännas. Med hänsyn till att enligt kungörelsen den 6 juni 1930 angående upphävande av förbud mot skatteköp i vissa fall (nr 194) förbud kvarstå mot skatteköp av hemman och lägenheter, som innehavas av bolag och övriga juridiska personer, torde emellertid för genomförandet av avtalet härutinnan erfordras jämväl riksdagens medverkan.

I den 7 januari 1936 till länsstyrelsen i Skaraborgs län ingiven, till Kungl. Maj:t ställd ansökan har därefter *Laxå bruks aktiebolag* under åberopande av det med domänstyrelsen träffade avtalet anhållit, bland annat, att bolaget måtte utan hinder av bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse få till skatte köpa ifrågavarande tre kronolägenheter samt att tillstånd jämlikt 4 § lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom måtte meddelas bolaget att förvärva, jämte andra, nämnda lägenheter.

Länsstyrelsen har låtit över ansökningen höra *landsfiskalen i Hova distrikt, kommunalnämnden i Finnerödja socken* och *Skaraborgs läns hushållningsällskaps egnahemsnämnd*, vilka samtliga förklarar sig icke hava något att erinra mot bifall till bolagets anhållan.

Jämväl för egen del har *länsstyrelsen i Skaraborgs län* tillstyrkt bifall till ansökningen.

Departements-
chefen.

Såsom kammarkollegiet framhållit, kan enligt gällande bestämmelser försäljning till skatte icke äga rum av kronolägenheter, som innehavas av bolag.

Jag får härvidlag erinra, att Kungl. Maj:t i proposition (nr 246) till 1930 års riksdag föreslog upphävande av det genom kungörelsen den 17 oktober 1919 (nr 660) utfärdade, tills vidare gällande förbudet mot skatteköp. I sitt i ärendet avgivna utlåtande (nr 38) anförde andra lagutskottet, bland annat, att det syntes utskottet principiellt riktigast, att förbudet mot skatteköp upprätthölles beträffande bolag och med dem likställda rättsägare. Utskottet hölle för antagligt, att bolagen skulle finna det med sina intressen förenligt att, i de fall där det låte sig göra, avyttra åborätten till arrendatorer och andra enskilda personer och att ifrågavarande hemman och lägenheter således skulle komma i den jordbruksidkande befolkningens ägo. På grund av vad sålunda anförts föreslog utskottet, att vid upphävandet av skatteköpsförbudet undantag skulle göras för sådana hemman och lägenheter, som innehades av bolag och övriga juridiska personer. Med godkännande av utlåtandet beslöt riksdagen (skrivelse nr 316) i överensstämmelse med andra lagutskottets förslag, varefter Kungl. Maj:t den 6 juni 1930 utfärdade kungörelse i ämnet (nr 194).

Den nu föreliggande ansökningen om medgivande för Laxå bruks aktiebolag att skatteköpa de av bolaget med åborätt innehavda kronolägenheter i Gungsebro med Moholm nr 1, Hässlefallet nr 1 och Hassledalsängen nr 1 är, såsom av utredningen i ärendet framgår, att betrakta som ett led i den med avtalet mellan domänstyrelsen och bolaget avsedda regleringen av parternas fastighetsförhållanden i Finnerödja socken, och bifall till ansökningen torde för bolaget ha varit en förutsättning för biträdande av avtalet. Såsom domänstyrelsen och kammarkollegiet anfört måste ock ett genomförande av avtalet anses vara av stor betydelse för kronan, och avtalet har för övrigt redan av kronan begagnats för sökande av lagfart å de av bolaget till kronan överlåtna fastigheterna, vilka till vissa delar av kronan långt dessförinnan försålts till enskilda personer. Kronans rätt till nyss angivna lägenheter synes såsom framgår av vad kammarkollegiet yttrat vara utan praktiskt värde. Vid nu upplysta förhållanden och då ansökningen tillstyrkts av samtliga hörda myndigheter anser jag starka skäl tala för medgivande av undantag i detta fall från det för bolag gällande förbudet mot skatteköp. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att riksdagens medgivande utverkas till skatteförsäljning av ifrågavarande lägenheter.

Frågorna om godkännande av berörda avtal samt medgivande för bolaget jämlikt 1925 års lag att förvärva fastigheterna lära sedermera få upptagas av Kungl. Maj:t på anmälan av chefen för jordbruksdepartementet.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheterna Gungsebro med Moholm nr 1, Hässlefallet nr 1 och Hassledalsängen nr 1 i Finnerödja socken av Skaraborgs län må, utan hinder därav att de innehavas av bolag, försäljas till skatte.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Birger Brandt.